

50 ԲԱՐՍ

ՄԷՃՄՈՒՄԻ ԱՆՊԱՐ

50 ԲԱՐՍ

DIRECTION DU JOURNAL
MEDJMOUA-I-AHBAR
65, Grand'rue de Péra, Taksim, 65

Ս.ՊՈՒԼԻՆ ԶԻՅԱԴԷՍՅԱՆ
Իսթանբուլի խմբագրությունը
Թարգմանությունը
Մեծագույնի հեղինակությունը խմբագրությունը

ՉՈՐՇԷՆՊԻՇ Է ԴԷ ՃՈՐՇԷՆՊԻՇ
ԿԻՆԵՄԱՏԻՆ ԵՎ ԵՐ ՕԼՈՒՆՈՒՐ
Իսթանբուլի խմբագրությունը

مجموعة اخبار
بكاوغلى تقسيم جادى نوسرو ٦٥

ՀԱՒԱԽՈՍԱԿԱՆ

ԼԻՐԱՆԱՆ ՆՍՏՈՂ ԳԵՐՋ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆԵՐ

Ա. ԱՐԲԱՆԱՍ ՊԵՏՐՈՍ Ա. ԱՐՄԻՆԵԱՆ. 1740-1749.

Փոքր Հայոց կամ Կիլիկիոյ Այնթապ քաղաքը ծնաւ յամի 1679, Ապրիլ 2, Թաղային վարժարանի մէջ եկեղեցական սեւան պարագիւրով, 1691 թուին Այնթապի Պօղոս Եպսկ.էն չորս փոքր աստիճանները առաւ. Կաթողիկէ սկզբանց ջերմ հետեւող ըլլալուն, տեսնելով որ միջավայրը իրեն նպաստաւոր չէ, Մամպուտ գնաց Դաւթապետին Միջոցն Եպս.ի քով, որ Հաւատարմ Ծարածման ժողովոյ աշակերտ աստուածապաշտութեան ու գիտութեան մէջ երեւելի էր. վեց տարի անոր քով աստուածաբանութեան և իմաստասիրութեան ուսման պարագիւցաւ:

1698ին հայրենիքը վերադառնալով սկսաւ ուղղափառութիւն քարոզել, իր ծընողաց հետ շատերը համոզեց, դարձուց, որուն համար ժողովուրդեան մէջ գծուած թիւն ծագեցաւ, ու զինքը դատաւորին մատնելով բանտարկեցին. սակայն քիչ առաջին յաջողեցաւ բանտէն ազատիլ, ու նախ Գերմանիկ և յետոյ Տիգրանակերտ գնաց, ուսկից Էջմիածին անցաւ: Այն տեղ շատ մը անկարգութիւն տեսնելով, Նաւապետ Կաթողիկոսին օրով, չարաչար յանդիմանեց վանականները, և անոնց անկարգ ընթացքին սիրտը չ'դիմանալով, 1705ին Էջմիածինէն մեկնեցաւ Սիս, Պետրոս Պիժակ Կաթողիկոսին քով գնաց, Կաթողիկոսը զինքը սիրայօթար ընդունելով, քարոզչութեան կարգեց Կաթողիկոսականին, յետոյ խորհրդական. իրեն յանձնեց նաև Կաթողիկոսարանի գանձն ու թանգարանը: Թաղաք տարին 1706, վարդապետ ձեռնադրելով, Հոլովական գաւազան ստաւ և Կաթողիկոսական ամէն թիւերուն ընդհանուր քարոզիչ հրատարակեց:

Երկու տարի վերջը Արարհամ վրդ. Կաթողիկոսին ընկերանալով Բերիա գնաց, ուր ժողովուրդը անոր հոգեցունց քարոզներէն չարժած, աղաչեց Կաթողիկոսին, որ Եպիսկոպոս ձեռնադրէ. Կաթողիկոսն ալ մեծ համարում ունենալով Արարհամ վրդ.ի վրայ, 1710ին, կատարեց ժողովուրդեան բազմաթիւ Արարհամ վրդ.ն Եպիսկոպոս օծուելով, սկսաւ աւելի համարձակութեամբ քարոզել ուղղափառութիւնը. բայց կղերիկն ու ժողովուրդեան մէկ մասը ասոր մայալով, Կաթողիկոսին շատ նեղութիւն տուին, Աթուէն ձգեցին, Պարսկաստան աքսորեցին՝ ուր կնքեց իր մահկանացուն: Արարհամ Եպս.ն ալ Բերիայէն ելլելով, Կեսարիա, Դադասիա, Պօլս չըջեցաւ քարոզութեամբ և Տրապիզոնի Առաջնորդ Կարգուելով, 4 եկեղեցի բոլոր ծովսերով ուղղափառութեան դարձուց. ստոր վրայ տեղացի հարուստ իշխանները զայրանալով, Յամիս բանտարկել տուին զինքը և ասով ալ զոհ ըլլալով, «Քրիստոս ճշգրտի» վճռել տուին: Աս նեղութեան ու տառապանքի օրերուն բազմաչարչար Եպս.ին ընկերները մեռան, իր ալ մօրուաց հետքը թափեցաւ, և հոգեւորք, ինկաւ մահիճ, սակայն Նախախնամութիւնը զինքը երջանիկ ապաւաքի մը համար պատրաստած ըլլալուն,

բժշկուեցաւ: Եւ իր համոզելը գրութիւններով վէճերէն աչքը մանկելով բանտէն ազատեցաւ:

Քորոզութեան եռանդն աւելի հրաւրած ըլլալուն սրտին մէջ, աշխատեցաւ ու յաջողեցաւ ընդհանուր Քարոզչութեան Արքեպիսկոպոսական մը հանել, որուն հաճեցաւ նաև Պօլսոյ Յովհաննէս Դան. ձակեցի Պատրիարքը: Աստուածային հոգւով լցուած՝ քարոզութեամբ չըջեցաւ, Մեծ Հայաստանի Մամպուտ, Տիգրանակերտ, Երզնկա, ուր փայային վերջին աստիճան համակրանքը գրաւած ըլլալուն, երբ Բերիա պիտի երթար, ճանապարհի ծախքը փաշան վճարեց, Աս անդորրութեան վիճակն ալ յարատեւ չ'եղաւ, ինչու որ 1716ին թշնամիք դարձաւ հալածանք հանեցին ուղղափառ Եպսկ.ին դէմ և յաջողեցան, Յովհաննէս Կոլոտ Պատրիարքի միջոցաւ կրկնակի հրովարտելով աքսորել զինքը Ռուստ կղզի, ուր հրաշքով բժշկեց բանապատին միամօր դուստրը և անոր առջև չնորճ գտնելով, հրաման առաւ Գաղղիոյ հիւպատոսարանը նստելու: Աս տեղ քովը եկան իր ազգականներէն, Տէր Յակոբ ճյ, և Տէր Արարհամ Փորեպակ կոչուած, ասոնց երկուքին հրամայեց որ Լիբանան լեռը երթան, ապահով ընակավայր մը գտնուել, հետո հալածանքի բռնու մարիկներէ: Արժ. քահանայը, դու ճայ. բայ չ'եղած, արքունի խիստ և ստիպողական հրովարտակ մը կը փութացներ զինքը Երուսաղեմ երթալ ցկեանս հոն մնալու: Իսկ ինքը Տէր Յակոբ քահանայ Բերիա խաւարէն, Արարհամ քահանայ Փորեպակին հետ յաջողեցաւ զաղտ փախչիլ Լիբանան լեռը, յամի 1722, դեկտ. 12ին:

Հոն չինեց ձորակի մը մէջ, Յիսուս Փրկիչ վանքը, (որ այժմ Բրէմ կը կոչուի Մարոնիք ազգին ծախուած), Հռոմայ հետ բանակցութեան սկսաւ, նամակներ գրեց, հրահանգներ ստացաւ, շատցուց աշխարհները, քովը կանչեց իր քեռորդիքը՝ որոնց շատերը կրօնաւորական վիճակը ընդունեցան: Այսպէս ժամանակ մը անվրդով, խաղաղ կեանք անցուց Մարոնիք իշխանաց պաշտպանութեան տակ:

1732ին, Կղեմէս ԺԲ. Ս. Քահանայապետը, առանձին կոնդակով զինքը բոլոր ազգին նախազան կարգեց, երկու տարի վերջն ալ 1734 Մարտ 1, բոլոր ուղղափառ ժողովուրդը, զինքը Պատրիարք ընտրեց, բայց ինքը փառքէ փախչելով հրաժարեցաւ: 1739, Մարտ ամսուն, մենաստանին Արքայութեան իրաւունքէն ալ հրաժարելով, կրօնաւորայ միաձայն հաւանութեամբ, իր քեռորդին՝ Հայր Պետրոս յաջորդ ընտրեց, որուն մատանի և գաւազան կրելու արտօնութիւն չ'նորհելով, ինքը Բերիա գնաց:

ԺԲ. դարուն առաջին կիսուն՝ 1740 մեռաւ Սոյ Ղուկաս Կաթողիկոսը, ողջմիտ Եպսկ.ները հաւաքուելով միաձայն հաւանութեամբ Արարհամ Արքեպիսկոպոս ընտրեցին: Նորընտիր Կաթողիկոսը, ազգին կարեւոր մէկ մասին կարաւ վարութեան ղեկը ձեռք առնելով, ուղղափառ, Կաթողիկէ հաւատքը ամէն ուրեք սերմանելու ընդարձակ ասպարէզ դրաւ, և աս առթիւ յարմար սկսեց Հռոմ երթալ, եկեղեցւոյ Գերատոյն Գլխուն Պետրոսի Յաջորդին ոտքը, ժամանակ մը մնաց Թաւրիսական քաղաքը, շատ նե-

ղութիւն, ծանր հիւանդութիւն քաշեց, և վերջապէս 1742, դեկտ. 8ին անմահ յիշատակաց արժանին՝ Բիւնեաթկոս ԺԲ. Սրգն. Քահանայապետը, հաստատութեան կոնդակն ու Պալուստ տուաւ Միսրանուրաց ժողովին մէջ, հրատարակելով զԱրարհամ Արքեպիսկոպոս Կաթողիկոս Կիլիկիոյ և Փոքր Հայկ. Արքեպիսկոպոսի ինչպէս մեծարանց և հպատակութեան Առաքելոց Գլխաւորին Պետրոսի անունն առաւ:

Աս միջոցին Սոյ միւս Եպսկ.ները Ղուկաս Կաթողիկոսին Միջոցիւ եղաւոր յաջորդ ընտրեցին իրեն. Արարհամ Պետրոս Ա. Արքեպիսկոպոս Կաթողիկոս Հռոմէն վերադարձին, Աթուր գրաւուած գտաւ, թէպէտ Պօլսեցիք իրեն առանձին տեղ պատրաստած, զինքը հրաւիրեցին, բայց ինքը հալածանքէ ազատ ըլլալու համար, Լիբանանու՝ Յիսուս Փրկիչ վանքը ընակավայր հաստատեց, Իր իրաւասութիւնը կը տարածուէր, Կիլիկիա, Փոքր Հայք, Ասորիք, Պաղեստին, Միջագետք, Եգիպտոս:

Բազմապատակ, յոյճաշարչար նահատակը, կառավարութեան գործը թեթեւեցնելու համար գործակալներ կարգեց Հռոմէմ և Պօլս, բանիբուն վարդապետներ ձեռնադրեց, սրբակեց Եպսկ.ներ օծեց, ամէն կողմ հոգեւորք քարոզիչներ խաւրեց Կաթողիկէ հաւատքը տարածելու: Վճռեց առանձին Կաթողիկոսարան մը շինել, և ինքը Հայ-Կաթողիկէ հասարակութեան Կաթողիկոսաց քարէն մէջ վեհաշուքն անդրանիկն ըլլալու գերապանծ արժանեք ճոխացած, ննջեց ի Բրիտանոս, Գրեմ մենաստանը, յամի 1749, իր յաւիտեական վարձքն ստանալու Քաջ Հոլովէն:

Սրահամ Պետրոս Ա. Արքեպիսկոպոս Կաթողիկոս, դիւցազնական առաքելութիւններու, աւետարանական անձնութիւններու տիպար եկեղեցական մ'էր: Սրկեանութէր առաքելութեան բարձր խաչ մը ունէր. անկուն, յարատեւ, անկուն, այնպէս որ իր սրտին սիրոյ բոցավառ կրակը չ'կրցան մարել յարատեւ հալածանքներու գործողացող ճնշողները: ԺԲ. դարուն, վսեմ դեմպան մէր կարծես երկնառաք, աւետարանական լոյս սկզբունքները անվիճել քարոզելու հերոսաբար, բանտ, շրջութայ, աքսոր, հալածանք, չ'կրցան բեկանել իր երկաթի կամքը, կամ կասեցնել բարձր ու վսեմ պաշտօնէն: Այսպիսի հաստատ հիման վրայ դրուած Աթուր մը անշուշտ փառքէ փառք բարձրանալով, ժամանակին սանկելով, հիմնադրին բարձր ոգւոյն ամեկով, այսօր պէտք էր Հայ-Կաթողիկէ հասարակութիւնը ազգերու առաջին տեղը գրաւէր. բայց ափսոս որ այս խորհրդաւոր հորիզոնը թուի, ստուար ամպեր միտադնեցին ժամանակին անցաւ, և այսօր կ'զգանք որ շատ ետ մնացած ենք: Յակայն քանի որ ժողովուրդական ամէն խաւերու մէջ դարձեալ ժամին հնչած է, Կաթողիկոսական Աթուր իր արժանաւոր ժառանգն գտած է յանձին Պօղոս Պետրոս ԺԲ. Թերզեան վեհ. Կաթողիկոսի, նորապատկ, աշխարհաբարոյ, անգուղական Հայրապետ, իր հազուագիւտ ձիրքերով, շատ շուտ պիտի նորոգէ խաթարածները Ազգին ձեռնառութեամբ:

Մ. Վ. ԱՍՏՈՒԱՆԱՍՏՈՒՐԵԱՆ
(Շարունակելի)

ԱՅԻՐԱՊԵՏՆԵՐՈՒՆ
ԲՈՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
ԱՀԻԵԼԻ ՈՃՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՄՇՈՑ ՄԷՋ

«Մէճմուաի Ակապար»ի անցեալ չարթութիւններուն մէջ գրած էինք թէ Մուշէն երկու ժամ հեռաւորութեամբ Հայ-Կաթողիկէ Նորչէն գիւղի մէջ Հաճի Մուսա պէյի Բիւրտ զինուորներ (գուլամ) հրացանով զինքն ատեն երկու մարդ սպաններ են: Այս անգամ կը գրենք թէ Դժէ էին ոճրագործները և ինչ պատճառաւ յանդգնեցան այդպիսի սոսկալի մարդասպանութիւն մ'ընել:

«Ազատամարտ»ի և ուրիշ Հայ թերթներուն մէջ անգամ կը գրեն և ի լուր աշխարհիս հրատարակութեան կուտան յետադիմականներուն, պէյերու և Բիւրտ աշխարհապետներուն հակառակմանադրական արարքները, բայց անոնց ըսածները ճշայն բարբառոյ անապատին մնացին:

Գրեցինք որ բռնակալութեան այդ չար հոգի բեկորները, նկատելով որ չնորհիւ Սահմանադրութեան, բայեա ժողովուրդը իրենց ձեռքէն պիտի խլէ իւր սեփական հոգիքը, ու այնպէս առաջնայն պէս ձրիապէս չ'պիտի ծառայեն իրենց, անոնք իրենց գլուխ ունենալով Մուսա և Գաթիմ պէյեր, Հաճի Մեթոն ու Բիւրտ ձրիակեր աղաներ և աշխարհապետներ, բոլոր քրքրեալ գիւղեր կը շրջապայտն ու գաղտնի ժողովներով Բիւրդ ժողովուրդը կը գրգռեն Սահմանադրութեան դէմ կուռեւրու և Հայերուն ջարդ տալու:

Լրագիրներու մէջ եղած այս ազդարարութիւնները երբ անխելի մնաց, անոնք օր ըստ օրէ իրենց հակասահմանադրական արարքները յառաջ տանելու համարձակութիւն առին:

Գրեցինք որ Մշոյ դաշտի մէջ Դանիկ գիւղ ընակող Սէլիմ փաշայի որդի Իսմաիլ պէյը և իւր ընկեր Գորոյի Անմէտը, իրաւուն, չարք չ'մնաց որ չ'ստուգին դաշտի հայաբնակ գիւղացիներուն:

Սահմանադրութեան հուշակումէն յետոյ, անոնք երբ հայաբնակ գիւղերէն կ'անցնէին ու բռնակալութեան օրերու պէս թաղուած, ճնշուած և խեղճ Հայեր իրենց ուղածը՝ հայ, պանիր, իւղ, հաւ, սեր, ևւին, չէին կարող տալ, հաղար տեսակ սպաւնալիք և հայհոյանք տալով կ'անցնէին:

Օր մ'ալ երբ ոչ-իսլամ ժողովուրդեան զինուորագրութեան վիճակահանութիւնը կատարուելու հրամանը եկած էր, և Մուշ ու ամեն գիւղեր այդ առթիւ հանդէսներ սարգեր էին, Նորչէնի Հայ-Կաթողիկէ երիտասարդներն ալ գիւղի հիւսիսակողմը գտնուող Մեղրապետի եղերքը հաւաքուած հանդէս մը կատարելու կը պատրաստուէին, նոյն պահուն ծանօթ բռնակալներ Իսմայիլ պէյ և Գորոյի Անմէտը այն կողմէն անցնելով սարսափելի հայհոյանքներ տալով Սահմանադրութեան և սահմանողին, Նորչէնիներուն եւս կ'ըստպաւնան թէ «սպառնեցէք, մենք չ'ենք թողուր որ դուք այդպիսի համարձակութիւն առնուք, մինչեւ երբ ըլլայ մենք ձեր խաչէն կուպանք» ըսելով կ'անցնէին:

ծղրուսը պու վագըրայա ճինէթ պէ ճի-
թէսսիւնի իթաիւք, անճագ շունս
ուունըք քի, վագը օլան չարէքէթը
պվուշքեարանէ վէ քէրպէսթիի քալէ-

Օսֆիա, 23^{րդ} յուլ — Ենդի թէնգրի ուր-
ան Պուլկար չէթէլերիլէ ասաքլրի Օս-
նիէ պէնինսէ միւսասէմէլէր վուգուս
տիփինէ տարի Քէլչէրնա Բօշլաաշնն
ըր թիտիկի հաւատիսի թաստիգ իտէր
արէթտէ պուրսահ հիչ պիր խապէրը
մի հէլմէմիշ տիր։ Պու. խապէր, Պու-
րթթմանա հիճէթ իտէն Մաքէտօնիալը
ւլկուրլարըն միգտարը հազգընտաքի հա-
տիս կիպի դահէթ միւթալէդալը տըր։
նաթիլէրինտէն պահ թալլէն չէթէլէրին
սէլէրի տաթիլ օլմաթ իւղըն ճէման 14
էր ինթիլաւը հուտուտը կէշիլյէրի տիր։
Մաքէտօնիատան պուրսահ Մաքէ-
տիալար մէհաֆիլինէ կէլչէն Մուսթէ-
թապէրլէրտէն, Պուլկար էալի, մէ-
թիլին Օսմանիէտէն կէօրտիւքլէրի ղուլմ

ու թագիդը րազմէն. չէժէլէրին հա-
րաքեալներ թաւովի ինքնէնքոյ տիր
Շէօյլէ քի պուշկարն էնայիլի աւադան
սորբադ իւզըն վազը օւսնազ թէչէպիւս
էրն շիչ պիր նէթիճէյն մընճիրն օլաւա-
նաճազ տըր:

Սօֆիա, 25 յու. — Ղազմալար, հա-
լէա Մաքէտօնիա իշէրլյէն մէշղուլ տըր-
լար: Թիւրքիստանն էն զիւստէն տօսթլարը
օլան զազէթալար պիւլէ, մուհանրլէր վէ
սիլան թօրլանմար մէշէլէրինտէ Թիւր-
քիստանն էնի ըվթիս թարաֆընտան թաա
գիւպ օլընտան քօլթիթիգալը շէտիւնէն թէվ-
պիլս խոթիտօրլար: Պու զազէթալար, չէ-
թէլէրին էնիստէն զուհուր իթմաի մէսէ-
լէսի մէտուլլէթի՝ տէվըր Համիտին հարա-
քեաթընը էնիստէն ինքայնէ պաշլաւան
Կէնճ-Թիւրքլէրէն ալտ իտուկիլի պէհան,
վէ սիլան թօրլանմար՝ Կէնճ-Թիւրքլէրին
աւտէմը սամիլիթիլին իսպաթ իթմիկինի,
վէ էվլէլա էնալիլին ճան վէ մալիլին թէվ-
մին իթմիլէրի լազըմ կէլտիկինի, չէօյլէթի
էնալիլ հալիլտէն խօշնուտ օլտըրը հալտէ,
սիլանլարըն ալա գուլլանմահաճաղընը վէ
պու կիւն Պուկարիսթանտա Թիւրքլէր
սիլանլը օլուպ, քիմէնէ՝ պուշկարն սի-
լանլարըն թօրլանմար տիւշիւնմէտիլի
հալաէ, անլէրին տէ սիլանլարըն ալա
իսթիլալ իթմալիթիլին իլալէ իտիտօր-
լար:

Սօֆիա, 25 յու. — Տալիլի նազըրը
Մ. Թաքէթ, հուտուտն նէգաթէթի վէ
մուհանրլէրին իսքեանը իլին ինապ իտէն
էվմաթիլ վէրմէք իւզըն հուտուտա ալի-
մէթ իթմիլ տիր:

* * Պուկարիսթանն սէֆրի Մ. Սարա-
ֆօթ, կէչէն քէնչէնպիսի կիւնի խարիճէն
նազըրը իլէ վուգու պուլան պիր միւլազա-
թընտա, Օսմանլը Պուկարիսթանն Պուկա-
րիսթանն հիւրէթ իթմէքտէ օլալարընտան
տօլայը տօսթանէ պազը իթիւրազաթտա
պուլընմը տըր: Բիթաթ քաչա, Բուսէլի
վիլայէթլէրի էնալիստին սիլանլարըն թօր-
լանմար իւզընմըն անլաթմը վէ ալի
վազըթտա Օսմանլը Պուկարիսթանն հիւ-
րէթինէ սէպէպիլի վէրմէք հարաքեաթ-
տան աազընըմար մէմուրէյնի ալիտէսինէ
թարաֆը հիւրէթմէթ Օսմանլէտէն էմը
օլընտըրըն սէօյլէթի տիր:

* * Պուկարիսթանն հիւրէթմէթի, Պա-
պը Ալիյէ վէ տէվլէթլէրէն պու քէրէթ
պիր նօթա վէրէթը, Մաքէտօնիա տի-
լան թօրլանմար վէսիլէթիլ Պուկարիսթա-
րա հէր տիւրլիւ գուլմըն ինքա իտիւթէթ
օլտըրը, վէ պու հալ՝ մուհանրալ վէ հիւրը
պիր իտարէյն լանըզ օլմանըպ, Համիթ
տէվլէրինէ մալաթա պուլընտըրը, վէ չու
հալ տէվլալ իլլէրնէ, Պուկարիսթանն
վէ հիւրէթմէթիլին՝ քէնտի միլլէթտաշ-
լարընա մուսվէթիլ իթմէկէ մէմուր օ-
լաճազըրը պէհան իտիւթի տիր:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ճուճա իթմէթի կիւնիւ Կ-Բաթրիգ էֆ. Կ-
գաթու քէնիսը կէտիկան թ. Մ. Վ. Վ.
իլէ պիրլիթտէ, տօնանալը Օսմանլին
րէտը կէշիտիլին իթմէթ իւզըն իւզըն
վազը ոլան տալէթ մուհանրալինէ, մէքըր
կէշիտիլին հազըր պուլընմը, վէ իյաթ միլ-
լիլ Օսմանլի միւնաթիլիլին պազը վիւ-
քէլա վէ րիճալը քիւրմը թէպիլի իլլէթիլ
տիր: Մէքըր րէտը կէշիտիլին քաթըր
Դուրան Սրաքան վէ Բուճ քաթըրիկ
թարաֆընտան վէթիլ վէ տիկըր պազը
րուէսալը րուհանիլ տալի հազըր պուլըն-
մըլար տըր:

* * Բազար կիւնիւ Կ-Բաթրիգ էֆ.,
րէֆադաթընտա Ար. Աւետիս Ար. Ար-
իւրան վէ Յովսէփ Վ. Ճաճեան օլ-
տուլը հալտէ, Պէօյլէթտէրլէն ալիլիլլէ,
քիլիլիլ զիւրաթէթ իթմիլ, վէ Դիւրգըր էֆ.
Սիւնպիլանը խանէթին կիտիլէթ, Ալլան-
վէրտի աքարթըմանըն ինչաթըն տալի
պազը մաաթէլէրին միւլաթէրէթի վէ գա-
րարաշարըրըմալըն իլլէթիլ իլլէթիլ տիր:
Միւլալիլլէր, Պէօյլէթտէրլէն Դուրան
վէ Ալլաթան ֆաթիլիլալընը տալի զի-
հաթէթէ, ազալմ Կաթըրիկտարանա ալ-
տէթ իլլէթիլ տիր:

* * Բաճա տա պուլընտան Տիւրպէթի
մէրիսալար Անդրէաս Եպ. Չիլէպիլանը
հազըրտա իսթանպուլ վէ պուրտալան մա-
հիլի մէմուրլէթիլին ալտէթ իտէնէկի խա-
պիր ալընմը տըր:

* * Մէմուրաթա կէթէ, Բաքա հազ-

րէթլէրի Կ-Բաթրիգ էֆ. Նիւ Բոճալը զի-
հաթէթ աքաթընտա պուլընտըրըն իլլէթ-
մէքըն, մէմուր օլմուլ, ֆադաթ հալա-
լարն հէրաթլիլ հաալիլլէ պու սէլա-
հաթտան չիտիլիլ սարթըր նազար իտի-
լիլ, անճազ նոյնմըրէն սաթըր Դուրան-
թուար մէլիլիլին ինքալար զէմանընտա
կէլմէթի տաճա զիւստէն մուլաթըր օլա-
ճազընը, վէ օլ վազըր զէնտի էլլէրլիլ
Բաթրիլլէ վէրմէթիլին պէհան իլլէթիլ-
լէր տիր:

* * Երմէնի քաթըրիկ Դուրան Սրա-
քանը, հիւրէթմէթ իլլէ քաթըրիլինտէ պէլ-
նիստէ մուլալազ օլան պազը մուհիմ մէ-
սէլլէր հազըրտա վէրտիլիլ թազըրլէրին
վէ պիլգաթ իթմիլի միւրաճաթաթլարըն
նէթիլինէ պալմաթընտան տօլայը նիւայէթ
պու տէվա գաթիլ տուրլէթ իսթիլիլ ի-
տէնէկի իլլալլէթ օլուսուտը:

* * Պու կիւնիլ նիւսթէթիլլէ, Մու-
լաթիս աննազըր տալիլինտէ Հիւսթիս-
տուր զազաթ մէրիսալ վէթիլ Միւրալլէ
վ. Ասադաթաթուրեան թարաֆընտան,
ճէպլէր Լիպիստա իւզաթիլ իթմիլ օլան
տէթիլ միւլլէթիլ Կաթըրիկտարըմըն
թէրմէթի հալ հազըրտա իսթիլիլ մուհիմ
պալլանտան մուլլաթաթ ֆադաթ մուհիմ
մալլաթաթ մէմուրնէն տէրմէ իսթիլաթ
իլլէթիլ: Միւլաթիլլէ, պու մալլաթա-
թը, Չիւստա մանաթըրըն քիւթիլլէ
խանէթիլին քէմալ տիգաթ վէ ի-
թիլա իլլէթըրը օլտըրըն, պիլլէ
հազըրը իտուսուր պիր մէթմուպտա
պիրտիլլէ տիր: Դիւրանիլին իլլալ վէթ
վէ զալլէթիլին իսթաթիլ, վէ տիկըր րու-
հանիլլէրիլլէն տէ պու հոլաթ մուհիմ
մալլաթաթ, էնալիլլէ էֆ. քիւրմըն թէն-
վիլլէ վաթըր օլալարըն թէմէնիլ իտէ-
րիլ:

* * Յւ. 10 Միլլի հոթիլ միւնաթ-
պէթիլլէ մազարը ալիլ օլանլար իլլէթտէ,
Ատանա միւլլէթիլլէրնտան Ապա իւլ Գա-
տէր էֆ. իլլէ Ատանա էրմէնի մէրիսաթ
Մուհըր Եպ. տալիլ պուլընմազտա տըր:
Պուլար, պուլտան պէօյլէ Ատանա ա-
հալ պալմաթազ շարթըլա մազարը ալիլ
օլմըլար տըր:

* * Չըգան քազար կիւնիլ էրմէնի գո-
միլլէրի, Պէյլընտա Մ. Երրորդթիլլէ
քիլիլլէտէն, Վարչաթիլլէն վէ Բաթրի-
կին զարարաթաթ իսթիլլէ միլլէթիլ
թէրլիլին հազըրաթաթալ իսթիլ տէ, էնալի-
լին պէօյլէթ պիր էքսէրլիլլէ իտարիլ
միլլէթիլ վէ քաթըրիլլէն զարարաթաթ
հէր նէ սուրէթիլ օլուսա օլուս իսթիլ
թարաթիլ իլլէն հիլ պիր ֆէտաթաթըրը-
տան կիլլէ տուրմաթաթաթըն հիւսթիլ
տիկիլլէն, վէ պուլտան նէթիլլէ զաթէթ
վէթիլ օլաճազը անալընտընտան, մէք-
թիլլէ քիլիլլէ վաթըրնտան չօք էվլէթ զա-
րանմը, թէտապիլլէ լալըմ իթիլիլալ
իտիլլէ, վէ զաթէն մէքթիլլէ գոմիլլէ-
րին օրկանը օլան «Ալլաթաթաթ»ըն քա-
զար կիւնիլ նիւսթէթիլլէ, օ կիւնիլ մի-
լիլլէտէն սարթըր իտիլիլլէ իլլէ
օլուսաթընտան, թաալվաթ օլուսան մի-
լիլլէ վուգու պուլմաթը տըր:

* * Տիւր Գալաթի իտիլլէրնտան
40 գաթար քիւրաթիլլէ, Գր. Չիւրալ էֆ.
նիլ թաթըր իտիլլէթիլլէն իթմիլալ իթմիլ
վէ «Ալլաթաթ» իտիլլէ պիր ֆըրգա
թէլլէ իլլէթիլլէ տիր: Պալը մէմուրլէր
հազըրտան միւլաթըրտան պուլընտը-
մը, վէ իւլ քիլիլլէն միւլլէթիլլէ պիր
հէլլէթ ինթիլիլալ իտիլլէ պու հէլլէթ
քաթըրիլ Սրաքանա կիտիլլէ, միլլէթիլլէ
մէմուրիլ հազըրտա պազը մալլաթ
վէրմիլ տիր:

* * Պիր զէմանտան պէրու հիւրէթմէթ
իլլէ էրմէնի քաթըրիլլէտէ պէլիլինտէ
մուլաթաթթաթ վէթիլ օլան Լուցիլա իսթ
զըրըն վազըրը նիւայէթ չու հոլաթ հալ
օլընմը տըր: Մալլաթ տիր քի Պուլաթ
վիլլաթիլլէն օլան պու զըր, Կիւլընտա
իլլէն ֆաթիլլէտըն իսթիլլէթիլ զապուլ
իթմիլ, ֆաթաթ չիւսթ 18 հալընտա օլ-
տըրը հալտէ, քէնտիլլէ Թիւրք օլմանըպ,
էրմէնի օլտըրըն իտաթա իթմիլլէտէն,
մէմուր Պուլաթաթաթ իսթիլլէտէն նազը ի-
տիլլէ, վէ զըրըն Թիւրք միւլ, էրմէնի
մի օլտըրը անալըմաթ իւզըն, մէքպուրէ
15-20 կիւն գաթար էմիլլէթը ումուլլէ
տալիլլէտէն ալըգոնուրաթտան սօնտ,
նիւայէթ սաթաթաթ քաչալըն էմիլ իւ-
զըրլէն, — վէ միւլլէթիլլէ իլլէթիլլէ
կէթէ, — տալիլ էրմէնի քաթըրիլլէտէն
կէթէտէրիլլէ պիր քիլ, իլլէ պիր գաթընը

մուլաթէնէսինէ, պէպէթիլլէ Լուցիլա օլմաթ
իւզըն, Երմէնի կէթըրիլլէ կէթըրիլլէ
սուրէթաթ էրմիլլէ պիր զըր կէթըրիլլէ-
միլ, վէ քիլ, իւլ տէֆ, «Թիւրք միւլ,
էրմէնի մի զալմաթ իսթըրիլլէ» տէլիլ սիւալ
իթմէթէ, մէքպուրէ՝ «Թիւրք զալմաթ իս-
թըրիլլէ» տէլիլ ճէվապ վէթմիլլէտէն, քիլ,
իլլէ իսթաթաթթաթաթ գաթար, տաճա պիր
գալ կիւն էվլէթ տէլիլ էրմէնի օլտըրըն
վէ էրմէնի զալմաթ իսթըրիլլէ մուլաթ-
րանէ պէհան իտէն Լուցիլա, պիրտէն
պիրէ թէպիլլէ ֆիթըր իթմիլլէ հալլէթ
իտէրէթ, տիւրաթ չըգըրլար տըր: «Արե-
ւել» պիր գալ կիւն էվլէթ պիր գաթար
նըն, քաթըրիլլէ վէթիլլէ կիտիլլէ, պիլաթ
զըրը, Թիւրք օլտըրըն պէհան իթմէթ ի-
չիլ տէլլէթիլ սուրէթաթ թաթիլլէ իթմիլլէ-
րիլլէ պիրտիլլէ օլտըրըն զիթը իլլէ, պու-
նըն իլլէ չիւսթ Լուցիլա, պէլլէ Թիւր-
քիլլէ տէլիլլէ պազըրաթ ինանտաթ-
ընը իլլալ էրմիլ տիր:

Վանըն պիր զէթիլլէտէ տալիլ պու-
հոլաթ պիր թէպիլլէ մէքպուլ վազըրաթ
օլմը տըր: Ոսիլ իսթիլլէ պիր էրմէնի
զըրը ալըրըմը վէ կէթա իսթիլլէթիլ
զապուլ իթմիլ կիլլէ զաթիլլէ էրմէնի իլլէ
Իսթաթ օլմը օլան պիր իլլէ էվլէթիլլէ
միլ, ֆաթաթ ալ սօնտ մէքպուրէ՝ մալլէ-
լի էրմէնի մանաթըրըն իլլէթա իտէ-
րէթ, քէնտիլլէ էրմէնի օլտըրըն վէ հիւ-
թիլլէ մէթիլլէտէ իսթիլլէթիլ զապուլ
իթմիլլէ իթմիլլէ իթմիլ իտէն, քէնտիլլէ տէլիլ,
տիկըր պիր Իսթաթ գաթար իտուկիլլէ պէ-
հան իլլէթիլ, վէ քէլլէթիլլէ վիլլաթիլլէ աթս
իթմէթէ, զըր օրաթա կէթըրիլլէ միւլ վէ
էրմէնի մէրիսաթաթըն միւրաճաթաթաթըն
րազմէն, մէքպուրէ թէվլէթ իտիլլէ, վէ
վալլէ պու իտէն հիլլէ պիլլէ օլաթ, պիր
Իսթաթ գաթարըն թէպիլլէ մէքպուլ իթ-
մէթ՝ Երմէնի անգաթաթաթ գապիլ օլմա-
տըրըն իսթաթ իլլէ, մէքպուրէլլէ մէրիս-
աթա թէպիլլէ իթմիլ տիր:

ՄԻԿՐՈՖԵՐԻԿ ՄԱԼԻԿԱԹ

Ճուճա իթմէթի կիւնիւ, Յւ. 10 միլլի
հոթիլ միւնաթաթիլլէ, ինքա իտիլլէ
չէնը պալլէ քէթ քալաթ օլուս տըր: Ճու-
ճա իթմէթի կիւնիլ նիւսթէթիլլէ տէրմ
իտիլլէն քիւրաթ թէմաթիլլէ ինքա օլուս-
մը տըր: Չիւսթ Երմէնի, միլլէթիլլէ
պիրլիլլէ սաթ ծաթ էրթըրըն հաթըն
րաթիլլէ, Հայաթաթաթաթ կիլլէթիլլէ:
Մէքթիլլէ հաթ, էնիլլէ ըսթաթիլլէ
րիլլէն էսթիլլէ տուրմը տըր: Տէրալ
զըրընաթ թարաֆընտան թօրաթաթըր-
մանա պալլաթը տըր: «Երթըրըն»
հաթըն, իսթիլլէթ վէ իլլէթաթիլլէ վա-
թըրաթ թէպիլլէ իթմէթտէ օլուս, պուլ-
լաթա վիլլէթա, մէպուսան, ահան, րի-
ճալը մէմուրլէն, րուէսաթ իտիլլէթիլլէ րա-
թիլ օլմուլլէր տըր: Մէքպուրէլլէ իւ-
չիւնիլլէ պիր վաթըր մալաթա իլլէ կէլ-
միլլէր տիր: Տօնանաթ Օսմանլին րէտը
կէլիլիլ սաթ ծաթ պալլաթաթ, մուլա-
թաթիլլէ ինքա իտիլլէ տիր: Պու սը-
րաթա տէլիլլէ, վաթըրաթ վէ գաթըրաթ-
տա վէ տէնիլ զըրընաթաթ ինքաթաթըն
նէլիլլէ էնալիլ հաթըր պուլընմը տըր: —
0 կէթէ, Մէրալ-պուլընտա վէ չէրիլլէ-
զըն սաթ մալլէլլէրնտէ սապալա զաթար
իթմիլ մէքպուրէթ օլուսմը, վէ տէնիլլէ,
սէվալիլ վէ գաթա ճիլլէթիլլէ ֆէնէրլէր,
սանճաթըր իլլէ միւլաթիլլէ տօնանմը
տըր: — Բիւսթիլլէ էնիլլէ պիլ հիւրաթաթըր
Օսմանլը միլլի հոթիլլէ միւնաթաթիլլէ
Չիւսթ հալլէթը Բաթիլլէ թէպիլլէ թէ-
լէլաթաթ վէ թէրաթըր ճէմիլլէթիլլէ Սէլա-
նիլ մէրթըր իտարիլլէտէն տալիլ Չիւսթ
հաթըրը Բաթիլլէ թէպիլլէ իսթիլլէ սա-
թիլլէթիլ հալլէ պիր թէլլէթաթ չէթիլլէ
տիր: Մալլէթը Հիւսթիլլէ պալլէթիլլէ
թիլլէտէն ինքա իտիլլէթիլլէ պալլէթիլլէ
թէլլէթիլլէ Երմէնի թէպիլլէ օլուսմը
տըր: Մէքպուրէլլէ պալլէ թէլլէթաթըր՝ ալ-
րալա կիտիլլէ, սիւլլէթա իսթիլլէ իսթիլլէ
թէպիլլէ իթմիլլէ տիր: Չիւսթա վէ իւ-
կիլլէթըր մէպուսան մէթիլլէթիլլէ իլլէթ-
րիլլէ, իյաթ միլլի միւնաթաթիլլէ Մէթիլլէ
մէպուսան թէլիլլէ Անճտ Բիւսթա պէլլէ պա-
թիլլէթաթ թէպիլլէ իթմիլլէ տիր:

Վաթաթա պէթիլլէ իլլէթիլլէ իլլէթ
իթմիլ օլանլար վէրիլլէ իւլլէ, Օսմա-
նի վէ Մէթիլլէ նիւայաթ պէթիլլէ

կիւնտէ վէ 5 սըրքֆաթա իպարէթ օլա-
րալ Մէքթիլլէ իսթիլլէ էնիլլէ պիր նիւսթ
իսթաթ օլընճաթ տըր:

Չիւսթաթաթ սապաթ Մաթիլլէ սէֆրիլ
էրաթաթ մալլէթիլ Մ. Բիւսթաթ Օսմանլը
պալլաթը ումուլլէ տիլլէթիլ օլուս, չու էս-
նաթ Բաթիլլէ պուլընտան Միւսա էֆ. Չի-
րալա, մէքթիլլէ տէրալը քիւրաթըրը
թանգիլ իթմէթ իլլէ, Չիւսթաթաթ միւլա-
թիլլէ զըրաթ պէթիլլէ մէքթիլլէթիլլէ
թէպիլլէ իսթիլլէ ֆէվլէթաթ մէմու-
նիլլէթիլ թէլաթը օլընմը տըր:

Անճտ Բիւսթա պէլլէ թէլաթա իտէնէթ
օլտըրը Օսմանլը զըրաթ իսթիլլէ մէ-
լիլ իտարիլլէ ալաթընտան օլուս, չու էս-
նաթ Բաթիլլէ պուլընտան Միւսա էֆ. Չի-
րալա, մէքթիլլէ տէրալը քիւրաթըրը
թանգիլ իթմէթ իլլէ, Չիւսթաթաթ միւլա-
թիլլէ զըրաթ պէթիլլէ մէքթիլլէթիլլէ
թէպիլլէ իսթիլլէ ֆէվլէթաթ մէմու-
նիլլէթիլ թէլաթը օլընմը տըր:

Աթիլա Օսմ. սէֆրիլ Նապի պէլլէ, մէլ-
լուսէն իսթիլլէ պալլաթ կէլիլլէ, վէ աթըրաթ
Պալլէ Ալիլ կիտիլլէ, սաթաթաթ վէ
իսթիլլէ նազըրը իլլէ միւլաթաթ իթմիլ
տիր: Պապիլլէ Նապի պէլլէ՝ Մէթիլլէ վիւ-
թիլլէ տալլէթ օլուսմը, Երմէնիլլէ ա-
լալլէ տալլէ իսթիլլէ մալլաթաթ վէրմիլ
տիր: — Երթըրըն միւլաթաթ իսթիլլէ
վիլլէթաթ Օսմանլը-Երմէնի հուտուտը
թանգիլլէ գաթար վէրմիլ տիր: Թէլիլլէ
իտիլլէթիլլէ կէթէ, Նապի պէլլէ, Աթիլա
քէնտիլլէ պուլընտա լըրըմէթիլլէ օլ-
տըրընտան, հիւրէթմէթիլլէ իսթիլլէթը
ալաթաթ տէրալ ալաթիլ իտէնէթ տիր:

Կիրիս հիւրէթմէթը ինքաթիլլէ, հաթի
տէվլէթիլլէն սան նօթաթընտա մուհաթըր
օլան հուտուտըր հիւրաթաթ Օսմանլը
թապիլլէ գաթըր մէքթիլլէ իսթիլլէթիլլէ
գոնաթաթաթաթ րէտիլ պիր քիւրաթաթաթ-
մէ վէրմէթիլլէ, պու թապիլլէ, չիւսթիլլէ
գաթար իտիլլէ վաթարա վէ թաթաթ ի-
տիլլէ օլան վաթիլլէթ մուլաթիլլէ օլտըրը
պէլլէ, վէ պուլաթ իսթիլլէ իլլէն պազը
էվրաթը րէտիլլէ իսթ իլլէթիլ տիր:

Խէթիլլէ ճէմիլլէթիլլէ քէլլէ իսթիլլէ, էվ-
րաթաթ, պալլաթաթ էվրաթաթ մէնա-
թիլլէ մալլէ վէ սանաթիլլէ ֆէլլէ պիր
աթըր թէլլէթիլլէ տէպիլլէթիլլէ իսթիլլէթիլլէ,
վէ չէրիլլէ պուլընտան րէթ չօք էվ-
րաթ չիլլէթ վէ սիլլէթաթաթ վէթիլլէ
լէրիլլէ թէլլէպիլլէթիլլէ իսթիլլէթիլլէ
քիւրաթաթ տալլաթաթաթ վէ էնիլլէ թա-
լիլաթ ալաթ զաթար հէր տիւրլիլ թէ-
չէպիլլէտաթ մուլաթաթաթաթ վէ էնիլլէ թա-
լիլաթ ալաթ զաթար հէր տիւրլիլ թէ-
մէլլէթիլլէ մուլաթաթաթաթ ֆէրաթաթ իթ-
մէլլէթիլլէ տալլէ թալլաթաթ ալաթաթաթ
Չիւսթ իսթիլլէ իսթիլլէ իսթիլլէ իսթիլլէ
զըրը, վէ պիլլէթիլլէ ճէմիլլէթ իսթիլլէթիլլէ
քէլլէթիլլէ հիւրէթմէթ Օսմանլին էվրաթ
քաթա մէվլէթ տաճա զիւստէ թաթիլլէ ի-
տիլլէթիլլէ պէլլէ իտիլլէ:

Պէյլընտա Տօլաթ-տէրիլլէ իթիլլէ
քիլլէթիլլէ օլուսաթ իսթիլլէթըրը պազը
ղաթը իսթիլլէ իսթիլլէ իսթիլլէ, պու հալաթ-
աթ թէլլէթիլլէ օլընմը տըր:

Սամանտա պիր հարիլ գուհուրիլլէ,
Օսմ. պալլաթաթաթ տիւրաթըր միւլաթէթ
օլմը տըր: Չիւսթ րէթ չօք տըր:

ԳՆԱԼԱԹԱՆ ՊՈՐՍՍԱԼԸ

13 Յուլի 1910

Թէվլիտ իտիլլէ</
